

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

У процесі підготовки здобувачів освіти важливо також формувати навички міждисциплінарного мислення, оскільки сучасний туризм інтегрує економічні, географічні, культурні та управлінські складові.

Важливе значення у формуванні критичного мислення має також практико-орієнтований підхід до навчання, який передбачає максимальне наближення освітнього процесу до реальних умов професійної діяльності. Використання ситуаційних завдань, аналізу практичних кейсів та моделювання професійних ситуацій у сфері туризму дозволяє здобувачам освіти не лише засвоювати теоретичні знання, але й застосовувати їх у процесі прийняття рішень. Такий підхід сприяє розвитку здатності до швидкої адаптації, формуванню відповідальності за результати власної професійної діяльності та підвищенню готовності до роботи в умовах реального туристичного середовища.

Таким чином, інтеграція критичного мислення у викладання дисциплін спеціальності ІЗ «Туризм та рекреація» є важливою складовою підготовки сучасних конкурентоспроможних фахівців, оскільки забезпечує розвиток професійних компетентностей, аналітичного мислення та здатності до ефективної діяльності в умовах сучасного туристичного середовища.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про туризм». – URL: http://tourlib.net/zakon/pro_turyzm.htm
2. Пометун О. І. Критичне мислення як педагогічна технологія // Український педагогічний журнал. – 2018. – №2. – С. 89–98.
3. Кузик С. П. Географія туризму : навч. посібник. – Київ : Знання, 2011.
4. Вишневська О. О., Парфіненко А. Ю., Сідоров В. І. Туристичне країнознавство. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011.
5. Голод А. П., Худоба В. В., Кухтій А. І. Підготовка фахівців з туризму у системі вищої освіти України // Альтернативний туризм. – 2023.

ЧАЙКА Олена Миколаївна

ENHANCING STUDENTS' CRITICAL THINKING THROUGH LITERATURE

Defining critical thinking within literary studies remains a challenging task due to the dynamic and interpretive nature of literature itself. Unlike more clearly bounded academic disciplines, literary studies are characterized by ongoing debates regarding what constitutes a literary text. Traditionally, scholarly attention has been focused on three principal genres – drama, prose fiction, and poetry. However, this classification reflects historical conventions rather than inherent limitations, as contemporary literary analysis increasingly encompasses diverse forms such as autobiographical writing, film, and digital narratives.

Within this evolving framework, literature emerges as a particularly effective pedagogical tool for developing students' critical thinking. Engaging with literary texts requires learners to move beyond surface-level comprehension and to interpret complex meanings, evaluate perspectives, and construct reasoned arguments. These processes involve higher-order cognitive skills, including analysis, synthesis, inference, and evaluation, which are widely recognized as essential components of critical thinking [3].

The literature classroom provides a unique space for dialogic and reflective learning. Through guided discussion of themes, characters, and narrative structures, students are encouraged to articulate personal responses to issues such as identity, morality, and social relationships. This engagement serves a dual purpose: it fosters intellectual independence while simultaneously promoting linguistic development. As students participate in collaborative activities – such as group discussions, interpretive tasks, and analytical debates – they refine their ability to express ideas clearly, justify opinions, and engage with alternative viewpoints.

The effectiveness of literature in fostering critical thinking can be explained by two interrelated factors. First, literary texts are inherently multi-layered and often convey meanings that extend beyond the literal level. This interpretive depth requires readers to engage in reflective and analytical thinking, drawing on prior knowledge and contextual understanding. Students learn to distinguish between explicit and implicit meanings, identify narrative perspectives, analyse stylistic features, and construct well-founded interpretations [2]. Such activities closely align with the cognitive processes associated with critical thinking, including reasoning, evaluation, and judgment.

Second, literature maintains a strong connection to real-life experience. Literary works frequently reflect social realities, ethical dilemmas, and cultural values, enabling students to relate textual content to their own lives. At the same time, literature functions not only as a reflection of reality but also as a medium for its critique. This dual role enhances students' ability to apply analytical insights gained from texts to real-world situations, thereby strengthening their decision-making skills and fostering a deeper understanding of complex social issues [2].

Recent methodological research in the field of English as a Foreign Language (EFL) further supports the integration of literary texts into the development of critical thinking. Studies demonstrate that systematic engagement with literature can activate a wide range of cognitive processes, including comparison, interpretation, and evaluation [1].

Importantly, effective instruction requires a structured pedagogical framework that guides students through progressively more complex levels of understanding. One such approach conceptualizes the development of critical thinking as a staged process involving three interconnected phases: activation of prior knowledge, deep comprehension, and reflective evaluation [1]. During the initial phase, learners are encouraged to anticipate content, formulate questions, and establish connections with

their existing knowledge. This stage helps to create cognitive readiness and motivates engagement with the text. The second phase involves detailed interaction with the text, including analysis of plot, characters, and language, as well as the identification of relationships between events and ideas. In the final phase, students evaluate the text, express personal judgments, and relate its themes to broader social and ethical contexts.

This structured progression corresponds to the widely used pre-reading, while-reading, and post-reading stages in language teaching, but extends them by explicitly incorporating critical thinking objectives. Through carefully designed activities – such as guided interpretation, collaborative discussion, and reflective writing – students gradually develop the ability to move from basic comprehension to independent analysis and evaluation.

Moreover, the use of literature in the classroom contributes not only to cognitive development but also to linguistic, cultural, and emotional growth. Literary texts expose learners to rich and varied language, enhance vocabulary acquisition, and promote intercultural awareness. At the same time, they stimulate imagination and encourage personal engagement, which are essential for meaningful learning. This multidimensional impact makes literature particularly valuable in EFL contexts, where language acquisition is closely linked to the development of communicative competence and critical awareness.

Critical thinking, as a transferable life skill, plays a crucial role in individuals' ability to make informed decisions. By engaging with literary texts that depict authentic human experiences, students develop cognitive frameworks that enable them to interpret and respond to real-life situations more effectively. The analytical and reflective skills acquired through literary study thus extend beyond the classroom and contribute to learners' overall intellectual and personal development.

In conclusion, integrating literature into educational practice offers a powerful means of fostering critical thinking. Through the interpretation and evaluation of literary texts, students develop the ability to analyse complex ideas, consider multiple perspectives, and apply their knowledge in diverse contexts. The literature classroom, therefore, becomes not only a site of academic learning but also a space for cultivating reflective, independent, and socially aware individuals. By combining structured pedagogical approaches with the inherent richness of literary texts, educators can significantly enhance both students' critical thinking abilities and their overall communicative competence.

References:

1. Osidak V., Nesterenko N. Building critical thinking skills through literary texts in EFL classes. *Ars Linguodidacticae*. 2021. Vol. 7 (2). URL : <https://doi.org/10.17721/2663-0303.2021.7.02>
2. Pakhomova, T. O. Chytatska kompetentnist u protsesi vyvchennya inshomovnykh khudozhnikh tekstiv [Reading competence in the process of studying foreign-language literary texts]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*.

2012. Vol. 1(17). URL : <https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/ped-1-2012/132-136.pdf>

3. Paul, R., Elder, L. The miniature guide to critical thinking concepts and tools. Foundation for Critical Thinking, 2019. URL : https://www.criticalthinking.org/files/Concepts_Tools.pdf

ЧЕБАН Оксана Михайлівна

ЯК УЧАСТЬ У МІЖНАРОДНОМУ ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ (СТАЖУВАННЯ) ВПЛИНУЛА НА МОЄ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ТА ВІДНОШЕННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Участь у програмі міжнародного підвищення кваліфікації (стажування) за програмою «КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ» стала для мене важливим етапом переосмислення викладацької діяльності.

Програма вдало поєднує глибокий філософський аналіз із практичними інструментами, які є необхідними для сучасного викладача вищої школи. Окрему увагу в межах програми було приділено доповіді Ольги Збарської, доктора наук та президента компанії «OZCREDO».

Її виступ дозволив поглянути на критичне мислення не лише як на інструмент логічного аналізу, а як на фундамент розкриття креативного потенціалу особистості. Критичне мислення є життєво важливою навичкою в сучасному світі, яка дозволяє особистості неупереджено оцінювати інформацію, протидіяти дезінформації та приймати обґрунтовані рішення в умовах складного середовища, що постійно змінюється.

Ця навичка сприяє адаптивності, посилює здатність до розв'язання проблем і допомагає орієнтуватися в етичних дилемах та цифрових «ехо-камерах», що зрештою безпосередньо впливає на особистісні, фінансові та професійні досягнення.

Найбільше враження на мене справили ідеї Ольги Збарської стосовно синтезу креативності та академічних стандартів: як зберігати наукову суворість, не обмежуючи творчий пошук студента. Звичайно корисним та пізнавальним став досвід створення навчального контенту, який стимулює до самостійного мислення.

Впровадження системних підходів до розвитку інтелекту відбувається за допомогою концепції «OZCREDO», що дозволяє викладачу бути не просто транслятором знань, а архітектором креативного середовища.

Роль критичного мислення у виживанні (життєстійкості) відіграє важливу роль і допомагає:

- ✓ захист від дезінформації: критичне мислення дозволяє людям

	викладання мистецької освітньої галузі	
Diana Tsestsiv Integration of critical thinking into the teaching of disciplines of the specialty j3 "tourism and recreation" as the basis for the training of modern specialists	Цесьців Діана Інтеграція критичного мислення у викладання дисциплін спеціальності j3 «туризм та рекреація» як основа підготовки сучасних фахівців	389
Olena Chaika Enhancing students' critical thinking through literature	Чайка Олена Розвиток критичного мислення учнів за допомогою літератури	391
Oksana Cheban How did participation in international professional development (internship) influence my personality development and attitude towards professional activity	Чебан Оксана Як участь у міжнародному підвищенні кваліфікації (стажування) вплинула на моє формування особистості та відношення до професійної діяльності	394
Leonila Cherevko Critical thinking as a component of professional training for future preschool teachers	Черевко Леоніла Критичне мислення як складова професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти	396
Sofiya Chovriy Developing critical thinking in future teachers in the age of artificial intelligence	Човрій Софія Розвиток критичного мислення у майбутніх вчителів в епоху штучного інтелекту	400
Yuliia Chuchalina Pedagogical conditions for the formation of students' critical thinking in the context of blended learning	Чучаліна Юлія Педагогічні умови формування критичного мислення здобувачів у контексті змішаного навчання	405
Valentyna Shamraieva Algorithmic and critical thinking: can international education withstand the influence of AI?	Шамраєва Валентина Алгоритмічне та критичне мислення: чи здатна освіта міжнародників протистояти впливу ШІ?	410
Svitlana Shvets Innovative approaches to teaching humanities in the context of digitalization of education	Швець Світлана Інноваційні підходи до викладання гуманітарних наук у контексті цифровізації освіти	413
Inna Shvydenko The influence of a	Швиденко Інна Вплив	415